

*Zorganizowana grupa przestępcza, jako grupa społeczna.
Ujęcie socjologiczno-prawne*

Abstract

The article is an attempt to make a comparison or even a combination of two sciences: jurisprudence and sociology. In the article, definitions of the organized crime group, which have appeared in the sciences heretofore have been evaluated. Previous attempts at formulating a universal definition of the organized crime group had failed to reach a settlement. Thus, in order to build a correct definition I propose to invoke the science of sociology. In the further part of the article questions are pose whether an organized crime group could be called 'a social group' and whether a group on the ground of jurisprudence is explained in the same way as in the sociological one. The definition of an organized crime group presented on the ground of jurisprudence has been analysed, exposing the main characteristics features of the group in sociology. This is the first piece of work, which concentrates entirely the same conception in comparison with each other, but on the ground of different sciences.

¹ Autorka jest studentką piątego roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jest Przewodniczącą Sekcji Historii Państwa i Prawa w Towarzystwie Biblioteki Słuchaczy Prawa UJ.

I. Wstęp

Zagadnienia związane z działalnością zorganizowanych grup przestępczych od lat należą do kategorii problemów analizowanych na płaszczyźnie wielu dziedzin nauki, mają one charakter multidyscyplinarny. Ze sferą zorganizowanych grup przestępczych stykamy się m.in. na gruncie socjologii, kryminologii, kryminalistyki oraz prawa karnego (materialnego i procesowego). Jest to również temat ciągle aktualny w przekazach medialnych.

Zorganizowaną grupę przestępczą w pewnym sensie można nazwać grupą społeczną *sensu largo*. Według P. Sztompki grupa społeczna to:

Zbiór jednostek, w którym wspólnota pewnych istotnych społecznie cech wyraża się w tożsamości zbiorowej i towarzyszą temu kontakty, interakcje i stosunki społeczne w jej obrębie częstsze i bardziej intensywne niż z osobami z zewnątrz. Inaczej ujmując jest to zbiorowość ludzi, pomiędzy którymi występuje więź obiektywna, subiektywna i behawioralna².

Do konstytutywnych elementów przypisywanych grupie społecznej zaliczamy: zbiór osób, więzi społeczne, wartości wspólne grupy i wewnętrzną organizację grupy. W tym miejscu warto zadać sobie pytanie czy zorganizowana grupa przestępcza, również może zaliczać się do grupy społecznej? Czy wykazuje wyżej wskazane cechy?

Aby jednak na to pytanie odpowiedzieć, w pierwszej części swojego artykułu chcę poruszyć kwestie samej definicji zorganizowanej grupy przestępczej na gruncie doktryny prawa, orzecznictwa czy konwencji międzynarodowych. Chcę również odwołać się, a nawet porównać definicję zorganizowanej grupy przestępczej na gruncie prawa i socjologii. W artykule zamierzam postawić tezę, iż na gruncie prawa karnego jest potrzebna definicja legalna zorganizowanej grupy przestępczej, odwołująca się do nauki socjologii. W momencie, w którym zostanie poznana całościowa definicja grupy przestępczej, będzie mogło być zbadane czy cechy konstytutywne zorganizowanej grupy przestępczej na gruncie prawa są również dostrzegane w grupie społecznej.

² P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002, s. 370.

II. Definicja zorganizowanej grupy przestępczej

Samo pojęcie przestępczości zorganizowanej zostało wprowadzone po raz pierwszy do Kodeksu karnego z 1969 roku³ w art. 276 d.k.k.⁴ Aktualnie obowiązujący Kodeks karny z 1997 roku wprowadza takie same pojęcia jak wcześniejszy tj. związek i grupa przestępcza. Mimo iż od wprowadzenia do ustawy karnej tego pojęcia minęło wiele lat, ustawodawca nie sformułował legalnej definicji zorganizowanej grupy przestępczej, ani związku przestępczego. Z tego powodu bardzo często dochodzi do mylenia tych pojęć. Należy przyjąć, że „zorganizowana grupa przestępcza” oraz „związek mający na celu popełnienie przestępstw”, to pojęcia nietożsame. Ustawodawca dla oznaczenia tych samych zjawisk używa zazwyczaj tych samych terminów.

Skoro zaś ustawodawca użył określenia zorganizowana grupa, a nie związek, to wynika stąd, że zorganizowana grupa nie jest tym samym, co związek przestępczy. Jeżeli ustawodawca mówi o działaniu w zorganizowanej grupie przestępczej, a nie o działaniu w zмовie (określenie to jest najprostszym opisem współsprawstwa), to należy stąd wysnuć wniosek, iż działanie w zorganizowanej grupie przestępczej nie jest tym samym, co współsprawstwo⁵.

Podobnego zdania jest A. Geberle, który przyjmuje, że związek przestępczy jest grupą, ale o największym stopniu sformalizowania⁶, wyrażającą się w ścisłym określeniu pozycji i zadań, w hierarchicznym podporządkowaniu. Na drugim biegunie autor umieszcza współsprawstwo⁷, które sprowadza się do doraźnego porozumienia, co do wspólnego

³ Art. 276 § 1. Kto bierze udział w związku lub w zorganizowanej grupie mających na celu przestępstwo zagrożone karą roku pozbawienia wolności lub surowszą, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5. § 2. Jeżeli związek lub zorganizowana grupa ma charakter zbrojny, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 8. § 3. Kto związek lub zorganizowaną grupę określone w § 1 lub 2 zakłada albo związkiem lub grupą kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 10.

⁴ Art. 258. § 1. Kto bierze udział w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnianie przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. § 2. Jeżeli grupa albo związek określony w § 1 ma charakter zbrojny, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 3. Kto grupę albo związek określony w § 1 lub 2 zakłada lub taką grupę albo takim związkiem kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

⁵ L. Tyszkiewicz, *Pojęcie zorganizowanej grupy przestępczej de lege lata i de lege ferenda*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1963, nr 4, s. 63.

⁶ Zasadniczymi cechami związku przestępczego są: sformalizowany sposób dopuszczania członków, struktura i rygory organizacyjne w sferze wypełniania poleceń przywódcy wraz z konsekwencjami w razie odmowy ich wykonania. – Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 4 sierpnia 1999 r. II AKa 125/99.

⁷ Podobnie: „Nie każde przestępcze współdziałanie, nawet cechujące się skomplikowanym charakterem, świadczy o istnieniu zorganizowanej grupy przestępczej. Dla stwierdzenia takiego bytu

działania zmierzającego do popełnienia przestępstwa. Centralną pozycję zajmuje grupa przestępcza⁸, która może się zbliżać do któregoś z krańców kontinuum i upodabniać się do jednej z wyżej wskazanych form organizacji działań przestępnych. Wówczas powstają problemy z klasyfikacją występującego zjawiska. Według A. Gaberle o grupie przestępczej można mówić, gdy jest ona nastawiona na prowadzenie ciągłej działalności przestępczej, nie powstaje do dokonania tylko jednego przestępstwa. Grupy powstałe w celu jednego przestępstwa należy traktować jako szczególną formę współsprawstwa. Zaznaczyć należy, że nie jest istotna ilość popełnionych przestępstw, tylko samo nastawienie członków do dokonania wielu przestępstw⁹. Podzielam w pełni pogląd A. Geberle, iż o grupie przestępczej możemy mówić, gdy grupa jest nastawiona na ciągłą działalność (minimum dwa przestępstwa).

Z kolei zdaniem W. Filipkowskiego zorganizowana grupa przestępcza jest czymś więcej niż współsprawstwem. Aby powstała taka grupa potrzebna jest uprzednia konkretna umowa np. obejmująca akceptację celów, podział zadań czy sposób przekazywania poleceń; może ona dotyczyć współdziałania przy jednym¹⁰ lub szeregu przestępstw. Najważniejsze jest jednak istnienie nawet w niewielkim stopniu organizacji w ramach wcześniej zawartego porozumienia¹¹. Podobne stanowisko jak W. Filipkowski ma S. Rybczyński, który za grupę przestępczą uważa grupę mniej zorganizowaną niż związek

(grupy) niezbędne jest ustalenie choćby niewysokiego stopnia powiązań organizacyjno-hierarchicznych pomiędzy jej członkami, zatem stwierdzenie elementów statycznych niezależnych od elementów dynamicznych, a to powiązań umożliwiających popełnienie przestępstwa we współdziałaniu z innymi osobami. Rodzaj tych więzi może być rozmaity, lecz zawsze należy do nich istnienie wyraźnego wyodrębnionego ośrodka decyzyjnego (przywództwa) oraz w miarę stabilnego podziału zadań i funkcji wewnątrz grupy, powiązań między jej członkami". Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 8 października 2008 roku, II AKa 92/08, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2008; <http://www.krakow.sa.gov.pl/orzecznictwo/kzs/default.aspx>, 10.11.2012.

⁸ Podobnie: „Do bytu zorganizowanej grupy przestępczej potrzebne jest coś więcej niż samo porozumienie. Grupa przestępcza jest również czymś więcej od współsprawstwa, a stanowi zaś luźniejszą formę organizacyjną niż związek przestępczy. Grupa przestępcza składać się musi, z co najmniej trzech osób i cechować się powinna pewnym zorganizowaniem, a także powinna posiadać założony cel polegający na wielokrotnym popełnianiu przestępstw". Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 6 czerwca 2012 roku, II AKa 128/12, LEX nr 1213763.

⁹ A. Gaberle, *Przestępczość grupowa w Polsce, jako zjawisko kryminologiczne i prawnokarne*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 1998, z. 1–2, s. 80–83.

¹⁰ Podobnie uznała A. Wesołowska i M. Grzywaczewska, że grupa przestępcza może być utworzona na potrzeby dokonania tylko jednego przestępstwa. A. Wesołowska, M. Grzywaczewska, *Przeгляд definicji grupy i związku w orzecznictwie i doktrynie na tle badań akt sądowych – wybrane zagadnienia* [w:] *Przestępczość zorganizowana. Świadek koronny, terroryzm w ujęciu praktycznym*, E. W. Pływaczewski (red.), Kraków 2005, s. 750.

¹¹ W. Filipkowski, *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w aspekcie finansowym*, Kraków 2004, s. 42.

przestępczy. W ocenie autora owego poglądu dla istnienia grupy przestępczej wystarczy minimalna jej organizacja¹². Innego zdania jest P. Zakrzewski, który za najważniejszy element budujący grupę przestępczą stawia trwałość. Uczestnictwo w grupie stanowić ma dodatkowe zajęcie, które przysparza dochód. Grupa jest więc mniej trwała niż związek, dla którego członek porzuca normalny tryb życia. Grupa przestępcza może być równie dobrze rozwinięta pod względem strukturalnym, jak związek przestępczy¹³.

Nie zgadzam się z poglądem W. Filipkowskiego, jakoby współpraca grupy mogła odnosić się do jednego przestępstwa. W mojej ocenie takie zachowanie charakteryzuje współsprawstwo. Jednakże na aprobatę zasługuje pogląd, iż grupa przestępcza jest mniej trwała czy zorganizowana niż związek przestępczy.

Natomiast zdaniem Z. Ćwiąkalskiego:

Zorganizowana grupa przestępcza powinna składać się z co najmniej trzech osób połączonych wspólnym celem, jakim jest okazjonalne lub stałe popełnianie przestępstw. Mimo że ustawa mówi o zorganizowanej grupie, nie oznacza to wcale, by wymagała ona specjalnej wewnętrznej struktury organizacyjnej. Cel, jakim jest popełnienie przestępstwa, może mieć charakter stały lub zależny od nadarzającej się okazji. Nie jest wymagany stały skład grupy. Jej członkowie mogą popełniać przestępstwa w różnych układach personalnych. Łączyć ich musi jedynie wspólna chęć popełnienia przestępstwa, jak i gotowość do takich działań na rzecz grupy, które mogą ułatwić popełnienie przestępstwa¹⁴.

W doktrynie zauważyć można, że nie ukształtowała się jednolita definicja grupy przestępczej, mimo iż powinna znajdować się w Kodeksie karnym. Sformułowanie definicji zorganizowanej grupy przestępczej i związku przestępczego rozwiązałyby problemy takie jak: czy do związku przestępczego lub grupy przestępczej muszą należeć więcej niż 2 osoby, czy aby mówić o związku przestępczym i grupie przestępczej wystarczy nastawienie do popełnienia jednego przestępstwa. Stworzenie definicji rozwiązałyby wątpliwości jakie pojawiają się w postępowaniach sądowych.

W orzecznictwie również nie została przyjęta jedna definicja grupy przestępczej. Analizując próby definiowania grupy przestępczej przez sądy, można odnieść wrażenie, że nie jest odróżniane pojęcie grupy od związku. Sąd Apelacyjny w Poznaniu przyjął, że:

¹² S. Rybczyński, *Odpowiedzi prawne*, „Palestra” 1958, z. 12, s. 96.

¹³ P. Zakrzewski, *Z problematyki grupy przestępczej i przestępstwa grupowego*, „Nowe Prawo” 1956, nr 5, s. 26.

¹⁴ Z. Ćwiąkalski, *Kodeks karny – część szczególna. Komentarz*, t. 2, *Komentarz do art. 258 Kodeksu karnego*, Kraków 2006, s. 1401.

Zorganizowaną grupę przestępczą tworzą, co najmniej trzy osoby, których celem jest popełnienie określonych przestępstw lub też generalnie popełnianie przestępstw o luźnym związku, między innymi bez stałych ról, w każdym bądź razie o większym określeniu ról niż przy współsprawstwie¹⁵.

Definicja bardzo zbliżona do definicji A. Gamberle, która sytuuje grupę przestępczą pomiędzy związkiem przestępczym a współsprawstwem. Inną definicję przedstawił Sąd Apelacyjny w Katowicach:

Zorganizowana grupa, mająca na celu dokonywanie przestępstw, tym różni się od innej grupy (szajki) przestępców, że jest zorganizowana, a więc posiada trwałą strukturę, czy to pionową – z przywódcą kierującym działalnością, czy poziomą – z reguły ze stałym gronem uczestników koordynujących działalność według ustalonych reguł i tym, że jej grono nie nawiązuje kontaktu dla dokonania pojedynczych przestępstw, lecz z góry zakłada systematyczne popełnienie możliwie wielu przestępstw¹⁶.

Sąd Apelacyjny w Katowicach inaczej niż Sąd Apelacyjny w Poznaniu przyjął trwałość organizacji i zorganizowanie za czynniki determinujące istnienie grupy przestępczej. W mojej ocenie na aprobatę zasługuje pogląd Sądu Apelacyjnego Katowicach, podzielałam zdanie, iż aby mówić o zorganizowanej grupie przestępczej konieczne jest wystąpienie cechy zorganizowania, a więc struktura musi być w jakiś sposób trwała. W grupie przestępczej każda osoba powinna znać swoją rolę, niekoniecznie znając się nawzajem.

Próby definiowania przestępczości zorganizowanej i określić z nią związanych można znaleźć również w aktach prawa międzynarodowego. Dotyczy to m.in. Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej z 2000 roku¹⁷. Podczas prac nad konwencją próbowano opracować jedną uniwersalną definicję przestępczości zorganizowanej. Rzeczpospolita Polska złożyła na forum ONZ projekt niniejszej konwencji, w którym art. 1 przewidywał taką oto definicję:

Dla celów niniejszej Konwencji pojęcie przestępczości zorganizowanej oznacza grupowe działanie trzech lub więcej osób, o hierarchicznych powiązaniach lub pozostających w stosunkach osobistych, które pozwalają ich przywódcom na osiąganie zysków lub kontrolę nad terytoriami lub rynkami krajowymi lub zorganizowanymi, przy użyciu przemocy, gróźb lub przekupstw zarówno w celu rozwoju działalności przestępczej, jak i infiltracji legalnej działalności gospodarczej.

¹⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 marca 1999 roku, II AKa 45/99, Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych 2000, nr 2, s. 15.

¹⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 grudnia 2010 roku, II AKa 181/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011; <http://www.krakow.sa.gov.pl/orzecznictwo/kzs/default.aspx>, 10 listopada 2012 r.

¹⁷ Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (Dz.U. z dnia 31 stycznia 2005 r. Ratyfikowana w Rzeczpospolitej 19 lipca 2001 r.

Po czym zostało wyszczególnione 9 typów przestępstw, które wskazywały na to, że mamy do czynienia z przestępczością zorganizowaną. Niestety Polska propozycja nie została wprowadzona do Konwencji¹⁸. Obecny art. 1 odnosi się do promowania współpracy, aby skutecznie zwalczać przestępczość zorganizowaną. Dopiero art. 2 lit. a tej konwencji określa lakonicznie zorganizowaną grupę przestępczą, jako:

grupę posiadającą strukturę składającą się z trzech lub więcej osób, która istnieje przez pewien czas oraz działa w porozumieniu w celu popełnienia jednego lub więcej poważnych przestępstw określonych na podstawie konwencji, dla uzyskania, w sposób bezpośredni lub pośredni, korzyści finansowej lub innej korzyści materialnej.

W definicji tej zwraca uwagę to, że grupa przestępcza może powstać (inaczej niż wskazuje większość doktryny) w celu dokonania tylko jednego przestępstwa. Jak już wyżej wspomniałam, w mojej ocenie można o zorganizowanej grupie przestępczej mówić dopiero, gdy jest tworzona na potrzeby wielu przestępstw (minimum dwóch).

Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej z 2000 roku została w kolejnych latach uzupełniona o protokoły: o handlu ludźmi, przeciw przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną oraz protokół przeciwko nielegalnej produkcji i nielegalnemu handlowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją. Protokół dotyczący handlu ludźmi, który wszedł w życie 25 grudnia 2003 roku, zakłada zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi, m.in. kobietami i dziećmi, którego dopuszczają się międzynarodowe, zorganizowane grupy przestępcze. Określa także, w jaki sposób zapewnić ochronę i pomoc ofiarom wyzysku. Każde państwo, które podpisało protokół jest zobowiązane do podjęcia niezbędnych środków, które zapewnią, że handel ludźmi, a także współudział w takim czynie, będzie podlegał sankcjom karnym¹⁹. Kolejny protokół do Konwencji Narodów Zjednoczonych, tym razem przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, ma na celu zapobieganie przemytowi migrantów, zwalczanie go i wspieranie współpracy między państwami w tej dziedzinie.

Państwa sygnatariusze muszą nadać charakter przestępstwa karnego przedstawionym poniżej czynom, jeśli są one popełniane w celu uzyskania korzyści finansowych lub materialnych: przemyt migrantów, tj. nielegalne wprowadzanie osoby na terytorium danego państwa, którego nie

¹⁸ M. Płachta, W. Zalewski, *Kontrowersje wokół pojęcia przestępczości zorganizowanej na gruncie Konwencji ONZ z 2000 r.*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 5, s. 5–6.

¹⁹ http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/l33700_pl.htm [dostęp:6.07.2013].

jest ani rezydentem, ani obywatelem, produkcja fałszywych dokumentów podróży lub dokumentów tożsamości, korzystanie z dokumentów tożsamości przez osobę inną niż ich właściciel, nabywanie i dostarczanie fałszywych dokumentów, pozwolenie na przebywanie w państwie osoby, która nie spełnia niezbędnych warunków legalnego pobytu²⁰.

Protokół stosuje się do zapobiegania takim przestępstwom, prowadzenia dochodzeń w ich sprawie i ich ścigania, jeżeli mają charakter międzynarodowy i jeżeli są w nie zaangażowane zorganizowane grupy przestępcze. Celem wyżej wymienionego aktu prawnego jest ponadto ochrona praw ofiar tych przestępstw. Ostatni protokół stanowi protokół przeciwko nielegalnej produkcji i nielegalnemu handlowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją. Organizacje przestępcze na całym świecie czerpią z handlu bronią zyski wynoszące około 180 mln euro rocznie²¹. Dlatego celem protokołu ONZ o handlu bronią jest zacieśnienie współpracy w zakresie przeciwdziałania nielegalnej produkcji i sprzedaży broni strzeleckiej, takiej jak broń ręczna i pistolety. Treść protokołu określa m.in.:

prowadzenie szczegółowej dokumentacji dotyczącej przywozu, wywozu i tranzytu broni palnej, przyjęcia międzynarodowego systemu znakowania broni palnej w czasie jej produkcji oraz za każdym razem, gdy broń jest importowana, ustanowienia zharmonizowanego systemu wydawania zezwoleń regulującego przywóz, wywóz, tranzyt i powrotny wywóz broni palnej, zapobiegania kradzieży, utracie lub przekierowaniu broni palnej poprzez wzmocnienie kontroli wywozu, punktów wywozu i kontroli granicznych, wymiany informacji dotyczących zatwierdzonych producentów, sprzedawców, importerów i eksporterów, szlaków używanych przez nielegalnych handlarzy oraz najlepszych praktyk w zakresie zwalczania nielegalnego handlu bronią w celu zwiększenia zdolności prewencyjnych poszczególnych państw oraz możliwości wykrywania nielegalnego handlu bronią i prowadzenia dochodzeń w tej sprawie²².

Ze względu na to, że w naukach prawnych nie została stworzona jedna ujednolicona definicja, która *expressis verbis* określałaby przestępczość zorganizowaną, jak i samą zorganizowaną grupę przestępczą, uzasadnione wydaje się odwołanie do socjologii, na gruncie której próbuje się stworzyć definicję tych pojęć.

Rozwiązaniem umożliwiającym stworzenie definicji jest odejście od typowej definicji na rzecz definicji fenomenologicznej. Z tego punktu widzenia analiza przestępczości

²⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33271_pl.htm [dostęp: 6.07.2013].

²¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-268_pl.htm [dostęp: 6.07.2013].

²² *Ibidem*.

zorganizowanej na płaszczyźnie socjologicznej koncentruje się na wskazaniu rodzajów niebezpieczeństw związanych z tego rodzaju przestępczością. W szczególności dotyczy to wywołania tzw. efektów w przestępczości zorganizowanej. Wśród nich należy wskazać efekt²³:

1. organizacyjny – pozwala on osiągnąć dużo lepszy sukces przy tym samym nakładzie środków lub osiągnąć cele, które są nieosiągalne dla niezorganizowanej;
2. demoralizacji – składa się na ten efekt siła, z jaką organizacja przestępcza wpływa na członków grupy;
3. ochronny – polega na zabezpieczaniu członków grupy przed ich ujawnieniem;
4. korupcji – większa możliwość korumpowania osób w instytucjach publicznych i osób na wysokich stanowiskach.

Socjologiczna definicja przestępczości zorganizowanej nie oddaje jej sensu w całości, dlatego należy ją uzupełnić o definicję fenomenologiczną tj. wskazującą cechy charakterystyczne. Dotyczy to w szczególności takich cech jak²⁴:

1. współdziałanie co najmniej dwóch osób;
2. zorganizowanie;
3. hierarchiczna struktura wewnętrzną;
4. planowość i podział zadań;
5. trwałość działania;
6. nastawienie na popełnianie przestępstw;
7. popełnianie przestępstw;
8. stosowanie przemocy;
9. dążenie do zdobycia władzy lub osiągnięcia zysków;
10. liczne strefy wpływów;
11. wymiar międzynarodowy;

²³ A. Gaberle, *Patologia Społeczna*, Warszawa 1993, s. 249–250.

²⁴ H. Abadinsky za najważniejsze cechy przestępczości zorganizowanej uznaje: 1. nieideologiczność; 2. hierarchiczność; 3. ograniczone lub ekskluzywne członkostwo; 4. długotrwałość; 5. używanie nie-dozwolonej przemocy; 6. występowanie podziału prac; 7. występowanie tendencji monopolistycznych; 8. podleganie wyraźnym regułom.

J. A. Iniciardi wskazuje natomiast: 1. hierarchiczną strukturę obejmującą system wyraźnie zdefiniowanych związków między jednostkami z dwustronnymi zobowiązaniami i przywilejami, 2. monopolistyczną kontrolę lub ustanowienie sfer wpływu między różnymi organizacjami i nad rejonami geograficznymi, 3. poleganie na potencjalnym używaniu przemocy i gwałtu w celu utrzymania wewnętrznej dyscypliny i ograniczenia konkurencji, 4. utrzymanie stałej nietykalności od ingerencji rządowych agencji wymiaru sprawiedliwości i innych, 5. duże zyski finansowe zapewniane przez specjalizację w jednym lub większej liczbie kombinacji przedsięwziętych. Zob. A. Michalska-Warias, *op.cit.*, s. 34–36.

12. hermetyczność zewnętrzna i wewnętrzna;
13. monopolizacja rynku;
14. legalizowanie nielegalnych zysków²⁵.

Zorganizowaną grupą przestępczą z punktu widzenia socjologii można nazwać grupę, która realizuje wyżej wymienione cele. W wypadku, gdy nie zostaną zrealizowane wszystkie wyżej wskazane punkty dopuszczalne jest definiowanie jej jako inna organizacja przestępcza np. szajka. Jednakże nie sposób określać jej mianem zorganizowanej grupy przestępczej.

Z prawnego punktu widzenia, definicja socjologiczna odbiega od tej przyjętej w doktrynie czy orzecznictwie. Po pierwsze, aby można było powiedzieć o zorganizowanej grupie przestępczej musi dojść do porozumienia minimum trzech osób. W przypadku dwóch osób możemy mówić o zwykłym współsprawstwie. Kolejnym punktem, w którym możliwe jest odchodzenie od definicji prawnej jest hierarchiczna struktura wewnętrzna. W praktyce obserwuje się również występowanie zorganizowanych grup przestępczych ze strukturą płaską. Dla istnienia zorganizowanej grupy przestępczej nie jest potrzebny wymiar międzynarodowy. Pozostałe cechy w mojej ocenie są nieodzownymi elementami każdej zorganizowanej grupy przestępczej.

III. Charakterystyka zorganizowanej grupy społecznej

Czy zorganizowaną grupę przestępczą można w ogóle nazwać grupą społeczną? W mojej ocenie jak najbardziej zorganizowaną grupę przestępczą można nazwać grupą społeczną, co zamierzam wykazać w dalszej części artykułu. Osoby przynależące do grup przestępczych bardzo często są postrzegane, jako odrębna klasa społeczna, tworząca swego rodzaju grupę społeczną²⁶. Przydatna do ich analizy może być socjologiczna teoria organizacji, która w swych założeniach zakłada, iż zorganizowane grupy przestępcze zachowują pewne cechy grup społecznych, natomiast ich działalność jest umiejscowiona w pewnym środowisku. W Polsce w 2012 r. wg raportu CBS objęto zainteresowaniem 7495 osób w 772 grupach przestępczych, w tym 708 grupach polskich, 54 w grupach międzynarodowych, 6 w grupach rosyjskojęzycznych i 4 w grupie cudzoziemców. Z raportu w 2012 r. wynika również, że odnotowano duży wzrost zorganizowanych grup

²⁵ A. Miczkowska, *Problematyka przestępczości zorganizowanej*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie” 2009, M. Sadowski (red.), nr 1, s. 115.

²⁶ K. Laskowska, *Teoretyczne i praktyczne podstawy odpowiedzialności z art. 258 k.k.*, <http://www.sprp.org.pl/bi...4/Laskowska.pdf> [dostęp: 11.01.2012].

przestępczych w porównaniu do 2011 r., kiedy to grup polskich było tylko 551²⁷. Jak zostało wcześniej wspomniane, cechą konstytutywną grupy społecznej jest zbiór osób. Grupa składa się z minimum 3 osób²⁸, ponieważ tylko przy takiej ilości członków może istnieć struktura społeczna, oraz realne jest tworzenie niektórych stosunków społecznych np. koalicji, opozycji czy mediacji. Sąd Najwyższy w swych wytycznych²⁹ również przyjął trzy osoby, jako minimum, dla zorganizowanej grupy przestępczej. W praktyce liczba członków w zorganizowanych grupach przestępczych jest bardzo zróżnicowana, statystycznie waha się między 4 a 50 osobami³⁰. Największy odsetek stanowią grupy o liczbie członków nieprzekraczającej 10 osób³¹. Ze względu na liczebność członków w grupach przestępczych możemy dokonać klasyfikacji na grupy małe, średnie i duże. Do małych zaliczamy grupy do 9 członków, w średnich liczba ta dochodzi do 19 osób, powyżej tej liczby mówimy o grupach dużych³².

Realizacja wspólnego celu, do którego dochodzi się poprzez trwałe, częste interakcje to kolejna cecha charakteryzująca grupę społeczną. Za główny cel działalności zorganizowanej można uznać dążenie do osiągnięcia zysku. Może być on osiągany np. poprzez próby wprowadzenia monopolu w konkretnych sferach biznesu dla uzyskania jak największych zysków przy zastosowaniu urozmaiconych, bardzo często wyszukanych i wyrafinowanych metod i środków m.in. takich jak oszustwa kredytowe, umyślne bankructwa, manipulacje finansowe czy korumpowanie aparatu władzy itp. Warunek ten spełnia również dostarczanie nielegalnych dóbr i usług. Jednym słowem najważniejszym celem działania zorganizowanej grupy przestępczej jest uzyskanie korzyści majątkowych. Wszelkie przestępstwa popełniane przez członków zorganizowanej grupy przestępczej (przestępstwa uboczne) są przestępstwami służącymi głównemu celowi. Należy również wspomnieć, że celem większości zorganizowanych grup przestępczych nie jest wywarcie wpływu na władze lokalne lub centralne, ani zapewnienie członkom bezpieczeństwa przez stosowanie przemocy. Taki cel jest charakterystyczny dla grup o charakterze mafijnym.

²⁷ http://cbs.policja.pl/porta/cbs/380/9890/Raporty_z_dzialalnosci.html [dostęp: 10.06.2013].

²⁸ Można się również spotkać z definicją grupy, która musi posiadać minimum 2 osoby, taką definicję podaje R. E. Hartley [w:] J. J. Wiatr., *Spółczesność – wstęp do socjologii systematycznej*, Warszawa 1975, s. 95.

²⁹ Obwieszczenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 1962 r. <http://dokumenty.rcl.gov.pl/M1962054026101.pdf> [dostęp: 26.02.2012].

³⁰ A. Geberle, *Przestępczość grupowa w Polsce jako zjawisko kryminologiczne i prawnokarne*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 1998, nr 1–2, s. 75.

³¹ O. Krajniak, *Zorganizowane grupy przestępcze studium kryminalistyczne*, Warszawa 2011, s. 125.

³² *Ibidem*, s. 126.

Grupę społeczną charakteryzuje względnie stała struktura społeczna. Każdy z członków danej grupy zajmuje określoną pozycję i między nim, a innymi osobami należącymi do grupy występują więzi społeczne. Miejsce w strukturze jest powiązane z akceptowaniem i przestrzeganiem przez jednostkę przyjętych w grupie norm społecznych³³. Z innego punktu widzenia grupą społeczną jest grupa, w której system statusów społecznych, a także jej strukturę, można ujmować jako powiązane ze sobą role społeczne, wynikające z pozycji społecznych odgrywających je członków. Wszystkie te elementy odnajdziemy w zorganizowanej grupie przestępczej. Wyróżnia się dwa rodzaje struktur zorganizowanych grup przestępczych³⁴:

1. struktura płaska, w której skład i budowa grupy jest uzależniona od ról i zadań, jakie wykonują członkowie grupy;
2. struktura hierarchiczna, która kształtem przypomina piramidę, w takiej grupie role członków zmieniają się rzadko, a zadania zlecane są według określonych kryteriów.

Z kolei Europol wskazuje, że większość zorganizowanych grup przestępczych charakteryzuje się strukturą komórkową, które to komórki są powiązane luźnymi więziami między sobą³⁵.

Jako stopień zorganizowania grup przestępczych będziemy rozumieć stopień (szczebel) w hierarchii³⁶. Hierarchia jest zaś pojmowana jako „ustopniowany układ określonych elementów na zasadzie podporządkowania i wzajemnej zależności niższych stanowisk i funkcji od wyższych”³⁷. Najczęściej wyróżniamy jedno-, dwu- i trzystopniowo zorganizowane grupy przestępcze. Z jednostopniowym zorganizowaniem mamy do czynienia, kiedy najniższy szczebel składa się z osób, które są w takim samym względem siebie położeniu i nie występuje podporządkowanie jednych drugim. Natomiast w zorganizowanych grupach przestępczych o strukturze dwustopniowej na wyższym szczeblu znajdują się członkowie odpowiadający za wydawanie poleceń członkom znajdującym się na niższym poziomie w hierarchii. Osoby podporządkowane, znajdujące się na szczeblu niższym, stanowią szczebel podstawowy. Ich zadaniem jest wykonywanie poleceń wydawanych przez osoby ze szczebla wyższego. Ostatni, najczęściej występujący typ struktury to model składający się z trzech stopni. Najniżej w hierarchii są członkowie, którzy mają za zadanie wykonywać polecenia, zlecane przez członków zorganizowanej grupy przestępczej.

³³ Względnie trwałe, przyjęte w danej grupie społecznej sposoby zachowania jednostki społecznej.

³⁴ O. Krajniak, *op.cit.*, s. 133, 137.

³⁵ L. Paoli, C. Fijnaut, *Comparative Synthesis of Part II* [w:] C. Fijnaut, L. Paoli (red.), *Organized Crime in Europe. Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*, Dordrecht 2005, s. 608–609.

³⁶ Nie stopień intensywności występowania danej cechy.

³⁷ M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 1, Warszawa 1989, s. 740.

czej, którzy znajdują się na wyższych stopniach. Drugi poziom to przede wszystkim osoby, które są łącznikami (pośrednikami) między najniższym i najwyższym szczeblem. Osoby tutaj się znajdujące, często pełnią funkcje kierownicze względem członków najniższego szczebla na wyznaczonych terytoriach wpływów. Na najwyższym stopniu są członkowie wydający polecenia, mający największe wpływy w grupie.

Od poziomu zorganizowania trzeba odróżnić kierunek zorganizowania grupy przestępczej. Wyróżnić można kierunek horyzontalny (poziomy) i wertykalny (pionowy)³⁸. W kierunku poziomym członkowie grupy nie są w stosunku do siebie podporządkowani, pozostają w identycznych wzajemnych zależnościach, ich poziom organizacyjny jest taki sam. Inaczej jest w kierunku pionowym, gdzie więzi zależności osób przynależących do grupy przestępczej mają charakter podporządkowania. Z podanego podziału można łatwo wywnioskować, iż grupy przestępcze, mające minimum strukturę dwustopniową są zorganizowane w sposób wertykalny. *A contrario* grupy jednostopniowe muszą mieć zawsze kierunek zorganizowania horyzontalny. Decyzje w takich grupach zazwyczaj są podejmowane poprzez wspólne ustalenia członków.

Ze stopniem i kierunkiem zorganizowania grupy przestępczej ściśle związany jest podział funkcji i ról, jakie pełnią poszczególni członkowie. Jednym z najważniejszych kryteriów wyodrębnienia funkcji elementów organizacyjnej grupy przestępczej jest zakres, w jakim członek grupy może podejmować decyzje samodzielnie, jak również, jaki rodzaj zadań jest przez niego realizowany³⁹. W większości zorganizowanych grup przestępczych, wyróżnić można trzy rodzaje funkcji, jakie są pełnione przez jej członków⁴⁰:

1. kierownicze – główne zadanie to organizowanie działalności przestępczej grupy, osoby pełniące takie funkcje zazwyczaj nie uczestniczą w popełnianiu przestępstw, stronią od kontaktu z wykonawcami;
2. pośrednie – zajmowanie się bezpośrednio działalnością przestępczą;
3. wykonawcze – wykonawcy poleceń.

³⁸ Wyróżnić można jeszcze inne schematy struktury organizacyjnej (mniej typowe). Są to: struktura gwiazdista – w której występuje centrum dyspozycyjne, z którym są związane inne osoby; struktura siatkowa – nie istnieje jedno centrum dyspozycyjne, ale kilka osób lub zespołów na zasadzie równorzędności jest ze sobą powiązanych; liniowa – w tej strukturze występuje ciąg osób, a między pierwszą i ostatnią osobą nie ma kontaktu bezpośredniego, natomiast jest jeden lub kilku pośredników.

³⁹ Należy w tym miejscu odróżnić funkcję, jaką członek pełni w zorganizowanej grupie przestępczej od roli, jaką odgrywa on w popełnionych przestępstwach. Role, jakie są wykonywane przez osoby należące do zorganizowanej grupy przestępczej podczas popełniania poszczególnych przestępstw mogą być różne przy każdej okazji, co nie jest jednoznaczne i nie przesądza o rodzaju funkcji, jaką osoba pełni w grupie.

⁴⁰ O. Krajniak, *op.cit.*, s. 137.

Funkcje, jakie są pełnione w grupie nie zawsze przekładają się na pełnione role w poszczególnych przestępczych działaniach grupy. Osoba piastująca funkcję kierowniczą w zorganizowanej grupie przestępczej kieruje działaniami przestępczymi. Dzieje się tak z reguły w zorganizowanych grupach przestępczych, które liczebnie można uznać za małe. W zorganizowanych grupach przestępczych, które są większe, niemal nie zdarza się, aby osoba pełniąca funkcję kierowniczą brała udział na etapie wykonawczym. Osoby te uczestniczą tylko w planowaniu i przygotowaniu działań przestępczych. Natomiast do kierowania wykonaniem czynu przestępczego zostają wyznaczone osoby z niższego, a nawet najniższego szczebla. W takich przypadkach funkcja kierownicza całej zorganizowanej grupy przestępczej nie przekłada się na rolę kierującego popełnieniem czynu zabronionego.

Na płaszczyźnie socjologicznej, zorganizowane grupy przestępcze można charakteryzować również pod względem ich przynależności do kategorii grup formalnych lub nieformalnych.

W literaturze reprezentowane są dwojakiemu rodzaju poglądy: zaliczające zorganizowaną grupę przestępczą do grup formalnych, tj. takich, w których członków łączy więzi sformalizowane, a rozkład pozycji i ról jest niezależny od ich obsadzania przez konkretną osobę, a więc względnie trwałe, albo uznające zorganizowane grupy przestępcze za grupy nieformalne, czyli zespół osób pozostających ze sobą w bezpośredniej interakcji, mających wspólny cel, normy i strukturę, nieregulowane formalnymi przepisami i nieskodyfikowane. Prezentowany jest także pogląd, że zorganizowane grupy przestępcze są organizacjami formalnymi, natomiast niezorganizowane – nieformalnymi⁴¹.

W orzecznictwie dominuje pogląd, że grupa przestępcza jest grupą o charakterze sformalizowanym, ale nie wszyscy członkowie muszą być ze sobą w bezpośrednim kontakcie. Dla przyjęcia, że dany podmiot działa w zorganizowanej grupie przestępczej nie jest konieczna jej wiedza o szczegółach organizacji grupy, znajomość wszystkich osób ją tworzących czy mechanizmów funkcjonowania. Wystarczy gotowość sprawcy do spełnienia zadań służących grupie, której świadomość istnienia ma sprawca⁴².

Aby konkretnej osobie można było przypisać czyn z art. 258 k.k.⁴³, muszą zostać zrealizowane wszystkie znamiona czynu. Po pierwsze osoba⁴⁴ musi „brać udział” w zorga-

⁴¹ *Ibidem*, s. 80.

⁴² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009 roku, WA 9/09; Rocznik Orzecznictwa Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych 2009/1/752.

⁴³ Artykuł 258 składa się z typu zasadniczego (§ 1) oraz trzech typów kwalifikowanych (§ 2, 3 i 4).

⁴⁴ Przestępstwo ma charakter powszechny. Ustawa nie wymaga od sprawcy żadnych bliżej charakteryzujących go cech.

nizowanej grupie przestępczej lub związku przestępczym. O „braniu udziału” można mówić, iż następuje w sposób bierny (wystarczy udowodnienie, że sprawca wyraża zgodę na wzięcie udziału w grupie, bez jakiegokolwiek dalszej aktywności) lub czynny (popelnienie przynajmniej jednego przestępstwa w ramach przynależności do zorganizowanej grupy przestępczej, aktywność w postaci pomocnictwa, wykonywanie innych czynności niż pomocnictwo)⁴⁵. Aby zniemię to było zrealizowane wystarczy tylko akceptacja zasad panujących w grupie lub związku przestępczym. Ponadto osoba ta musi brać udział w grupie lub związku⁴⁶. W § 3 czynność sprawcza polega na „zakładaniu” albo „kierowaniu” grupą lub związkiem mającym na celu popełnianie przestępstw.

Zakładanie to tyle, co organizowanie, a więc wyszukiwanie kandydatów, składanie propozycji uczestnictwa, obmyślanie struktury i sposobu działania, ustalenie siedziby, uzgodnienie sposobu komunikowania się, wyłonienie przywódców, gromadzenie narzędzi, wprowadzenie systemu zabezpieczeń. Zakładać grupę lub związek przestępczy może jedna osoba, zaś pozostałe już tylko do niego następnie przystępują, bądź też założycielami może być wiele osób, przy czym każda z nich odpowiada za inny element organizacji, względnie też wykonują całość zadań wspólnie⁴⁷.

Natomiast kierowanie⁴⁸:

polegać będzie na faktycznym sprawowaniu kontroli nad działalnością związku lub grupy, możliwości wydawania poleceń i podejmowania zasadniczych decyzji. Kierowanie może mieć charakter stały lub przejściowy, kolektywny lub jednoosobowy. Jeżeli struktura grupy lub związku jest bardziej złożona, odpowiedzialność za „kierowanie” powstaje już wtedy, gdy kierujący odpowiada za prawidłowe funkcjonowanie nawet tylko samodzielnego fragmentu tej struktury, który zdolny jest jednak do odrębnego funkcjonowania. Dla odpowiedzialności nie jest konieczne kierowanie całym związkiem lub grupą przestępczą. O ile „zakładanie” jest czynnością rozciągniętą w czasie, mającą jednak, co do zasady swój początek i koniec, którym jest „założenie” grupy lub związku przestępczego, o tyle „kierowanie” jest czynnością o charakterze względnie trwałym, co nie znaczy, iż kierujący nie może zostać zastąpiony w dowolnym momencie przez kogoś innego⁴⁹.

⁴⁵ B. Gadecki, *Branie udziału w zorganizowanej grupie przestępczej*, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 3, s. 68.

⁴⁶ Definicje grupy i związku zostały wyjaśnione we wcześniejszym rozdziale.

⁴⁷ Z. Cwiakalski, *Kodeks karny. Część szczególna*, t. II, *Komentarz do art. 117–277 k.k.*, Kraków 2006.

⁴⁸ Kierowanie zorganizowaną grupą przestępczą polega na wydawaniu poleceń innym członkom grupy, których wykonanie wynika bądź z dobrowolnego podporządkowania się autorytetowi kierującego, ale także jest poparte sankcjami ustalonymi czy to wyraźnie, czy w sposób dorozumiany w ramach zasad działania grupy. Funkcję kierowniczą sprawuje nie tylko kierujący grupą jednoosobowo, ale i osoby kierujące doniosłymi odcinkami działalności grupy choćby krótkotrwale, a nawet jednorazowo przy realizacji zadania (tak SA w Krakowie w wyroku z 2 listopada 2004 r., II AKA 119/04, KZS 2005, z. 3, poz. 24).

⁴⁹ *Ibidem*.

Sprawca odpowiada karnie już wtedy, kiedy uczestniczy w „zakładaniu”, a nie dopiero wtedy, gdy grupę lub związek „założy”. Wszystkie przestępstwa mają charakter formalny (bezsuktkowy). Dla ich popełnienia wystarczająca jest sama czynność sprawcy. Nie jest skutkiem przestępstwa z art. 258, lecz samodzielnym przestępstwem popełnienie przez grupę lub związek jakiegoś przestępstwa, dla którego popełnienia zostały powołane. Wszystkie przestępstwa mogą być popełnione wyłącznie umyślnie. W przypadku przestępstwa z § 3 i 4 w rachubę może wchodzić wyłącznie zamiar bezpośredni.

IV. Zakończenie

Na gruncie socjologii występuje kontrowersja, czy zorganizowana grupa przestępcza jest grupą społeczną. Przypomnieć należy, że zorganizowana grupa przestępcza tak jak grupa społeczna składa się z minimum 3 osób. Jest to również grupa, która tak jak każda grupa społeczna posiada wspólne wartości i jest oddzielona od innych zbiorowości wyraźną zasadą odrębności. Cechą charakterystyczną takiej zorganizowanej grupy przestępczej jest: istnienie członków, którzy określają cele grupy i identyfikują się z jej zbiorowym priorytetem oraz określone są zadania członków grupy, ich funkcje jak i role, jakie pełnią. Takie same cechy konstytuują grupę społeczną. Dlatego można *explicite* powiedzieć, że zorganizowana grupa przestępcza jest swego rodzaju grupą społeczną (grupa społeczna *sensu largo*). Z punktu widzenia socjologii każda grupa posiada określoną strukturę (makrostrukturę i mikrostrukturę), która jest definiowana przez J. Szczepańskiego jako ułożenie jednostek, ich ról i stosunków w funkcjonalną całość, czyli taką, w której zasady wzajemnego podporządkowania nie utrudniają funkcjonowania grupy⁵⁰. Pomimo niewątpliwych zalet, jakie przyniosłaby ze sobą definicja wypracowana przez judykaturę, Sąd Najwyższy dotychczas nie zdefiniował pojęcia „przestępczości zorganizowanej”, ale w kwestii zorganizowanych grup przestępczych wielokrotnie zabierał głos m.in. w wytycznych z 19 stycznia 1962 r.⁵¹, gdzie można przeczytać, że zorganizowaną grupą przestępczą mamy do czynienia wówczas, kiedy dojdzie do porozumienia, co najmniej trzech sprawców, gdzie istnieje element organizacji, polegającej na przydzieleniu określonych ról i koordynacji działania uczestników przy popełnieniu przestępstwa.

⁵⁰ J. Szczepański, *Elementarne pojęcia socjologii*, Warszawa 1970, s. 90.

⁵¹ Obwieszczenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 1962 r. <http://dokumenty.rcl.gov.pl/M1962054026101.pdf> [dostęp: 26.02.2012].

Już z samego faktu, iż w orzecznictwie pojawiają się rozbieżności czy zorganizowana grupa przestępcza musi być założona do popełnienia jednego czy wielu przestępstw, powinna dać do myślenia ustawodawcy, że legalna definicja zorganizowanej grupy przestępczej jest potrzebna w prawie. Przykładem jest Wyrok Sądu Najwyższego Izby Karnej z dnia 16 stycznia 2008 r.⁵², w którym to sędziowie uznali, że:

Ustawodawca nie określił minimalnego czasu wymaganego do wypełnienia znamienia „udziału w zorganizowanej grupie”. Grupa taka może powstać dla popełnienia już tylko jednego przestępstwa⁵³.

Inna definicja pojawiła się w Wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 grudnia 2010 r.

Zorganizowana grupa, (...) posiada trwałą strukturę, czy to pionową – (...), czy poziomą – z reguły ze stałym gronem uczestników koordynujących działalność według ustalonych reguł i tym, że jej grono nie nawiązuje kontaktu dla dokonania pojedynczych przestępstw, lecz z góry zakłada systematyczne popełnienie możliwie wielu przestępstw⁵⁴.

Niewątpliwie definicja legalna zorganizowanej grupy przestępczej powinna zaistnieć w polskim ustawodawstwie na gruncie Kodeksu karnego w art. 115, aby rozwiązać wszelkie wątpliwości i ułatwić pracę praktyków prawa. Wśród teoretyków prawa, jak i w orzecznictwie sądowym, brak jednej poprawnej definicji zorganizowanej grupy przestępczej. Na koniec chciałabym zaproponować swoją definicję zorganizowanej grupy przestępczej, która będzie zawierać elementy prawa karnego, jak i socjologii. W mojej ocenie zorganizowana grupa przestępcza jest to grupa składająca się z minimum trzech osób, założona do dokonania wielu przestępstw (minimum dwóch), charakteryzująca się zorganizowaniem, a więc posiadająca trwałą strukturę pionową lub poziomą, w swoim postępowaniu charakteryzująca się dążeniem do zdobycia władzy lub osiągnięcia zysków metodami odwołującymi się do przemocy i gwałtu.

⁵² Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Karne z dnia 16 stycznia 2008 r. IV KK 389/2007.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 grudnia 2010 r. II AKa 181/2010.